

УДК 327::911.3(497-15)(048.83)

DOI 10.7251/SVR1919278M

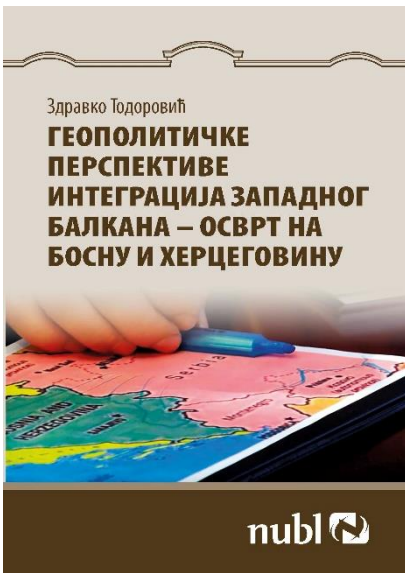
ПРИКАЗ КЊИГЕ

ГЕОПОЛИТИЧКЕ ПЕРСПЕКТИВЕ ИНТЕГРАЦИЈА ЗАПАДНОГ БАЛКАНА – ОСВРТ НА БОСНУ И ХЕРЦЕГОВИНУ

Аутор: др Здравко Тодоровић

Издавач: Независни универзитет Бања Лука, 2019.

Штампа: Графид Бања Лука

Геополитичке перспективе интеграција Западног Балкана (ЗБ) значајне су из разлога, да на простору Западног Балкана постоји мноштво неријешених проблема који у одређеним ситуацијама могу бити озбиљни узроци нових сукоба и ратова, али на другој страни и могући заокрет ка успостављању мира. Геополитичке перспективе и интеграциони процеси на Западном Балкану значајни су и када се имају у виду шире анализе на међународном и плану Западног Балкана, због тога што утичу на односе између држава, разних политичких групација, као и на опште стање у савременом

свјетском поретку. Због тога научна монографија Геополитичке перспективе интеграција Западног Балкана – осврт на Босну и Херцеговину аутора др Здравка Тодоровића представља актуелну за теорију и праксу свеукупних односа на простору Западног Балкана.

По форми и садржају монографија је урађена у складу с методолошко – логичким и епистемолошким захтјевима, обима 380 страница и са широком библиографском подлогом од 419 библиографских јединица. Монографија је структурирана на: методолошко – епистемолошки оквир истраживања, пет дијелова – поглавља, закључна разматрања и прегледом литературе. Суштину проблема истраживања у научној

монографији аутор је дао на дефинисање категоријалних појмова. Он је вјешто извршио дедуковање осам хипотетичких ставова који се подударују са структуром главног дијела монографије. Објаснио је значај проблема истраживања за теорију и праксу геополитичких перспектива интеграција на Западном Балкану и Босни и Херцеговини.

Аутор предмет истраживања монографије Геополитичке перспективе интеграција Западног Балкана – осврт на Босну и Херцеговину захвата у контексту савременог свјетског поретка и односа између различитих субјеката простора Западног Балкана. Аутор указује на комплекс различитих геополитичких проблема мултидисциплинарног карактера из теорије и праксе, који се односе на реализацију интеграционе стратегије заштите националних интереса, као и компромиса који омогућавају интеграцију држава и политичких групација Западног Балкана. Из предмета истраживања аутор је извршио дедуковање хипотеза, док је предвиђање видно у синтетичким закључцима. Систем хипотеза аутор је дефинисао тако да у цјелини покрива предмет истраживања. Оне су тако постављене да широко покривају постављени предмет истраживања.

Аутор главни дио монографије операционализује на осам поглавља. У првом поглављу под називом Западни Балкан након хладног рата и његове геополитичке перспективе аутор указује на интегрисање Западног Балкана као стратегијски безбједносни изазов, који је непосредно везан за моћ државе, капацитете њене политичке, економске, војне, научно – технолошке и информационе моћи, као и спремност политичких снага да моћ државе и њене одговарајуће капацитете користи у датим геополитичким околностима. Држава својом интеграционом стратегијом врши артикулацију и мобилише све своје ресурсе у функцији заштите националних интереса и циљева. Интеграције су због тога корисне, да држава развија и штити своје националне интересе и циљеве и да сарадњом са другим државама – субјектима међународног права одговара на свјетске изазове, пријетње и опасности.

У првом поглављу аутор констатује, да је на перспективе интеграција Западног Балкана значајно утицао распад Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, као највеће земље Балкана у XX вијеку. На процес распада СФРЈ утицали су спољни и унутрашњи фактори распада, гдје аутор посебно истиче републички партикуларизам настао на основу конфедералног Устава из 1974. године. Републички партикуларизам довео је до настанка својеврсног „југословенског геополитичког кошмара“ и насилне разградње југословенске државе.

У другом поглављу под називом Западни Балкан у геополитичкој конфигурацији Европе и свијета аутор указује на значај и улогу простора Западног Балкана у контексту конфигурације моћи на балканском и свјетском нивоу и његових промјена након епохе хладног рата. На промјене конфигурације моћи у свјетским и балканским

оквирима утицале су геополитичке амбиције великих сила (прије свих западних) и њихових наднационалних војно – политичких и политичко – економских организација. У томе смислу простор Западног Балкана у првој половини XXI вијека има суштински значај у формирању мултиполарних структура свијета. У овом поглављу аутор указује на утицаје одређених великих сила на геополитичке перспективе интеграција Западног Балкана, као што су Сједињене Америчке Државе, незаобилазни фактор свјетске безбједности Русија, Европска унија, регионалне силе Њемачка, Турска, посебно утицај НР Кине, што представља факторе детерминисања интеграција Западног Балкана. Поред свјетских сила као фактора интеграција Западног Балкана, постоје бројне пријетње и опасности, који дјелују безбједоносно на простор Западног Балкана, а који се дијеле на традиционалне и нетрадиционалне.

У трећем поглављу под називом Енергетски чинилац као фактор детерминисања геополитичких перспектива интеграција Западног Балкана, аутор долази до закључка о енергетској безбједности као кључном фактору савремених свјетских односа. Закључује да се од почетка XXI вијека води свеопшта борба за свјетске енергетске ресурсе, нафту, гас и контролу енергетских путева од произвођача енергетских ресурса до њихових потрошача. Аутор у том контексту разматра енергетску безбједност Балкана, која је саставни дио свјетских енергетских и економских кретања и у томе смислу снажно утиче на интересе и безбједност Балкана и његових држава посебно. Енергетски интереси непосредно утичу на формирање политичке нестабилности на енергетски значајним просторима као што су: Блиски исток, Средњи исток, Каспијски регион, Украјина.

У четвртном поглављу под називом Западни Балкан у интеграционим процесима у контексту његових геополитичких перспектива аутор указује, да су интеграције Западног Балкана дио интеграционих процеса на европском, евроазијском и свјетском простору. Он сматра да НАТО и Организација уговора о колективној безбједности представљају интеграције са војно – политичком основом, док су Европска унија и Евроазијска економска заједница интеграције са политичко – економском основом. Ове војно – политичке и политичко – економске интеграције утичу на геополитичке перспективе интеграција Западног Балкана.

У петом поглављу монографије под називом Босна и Херцеговина у интеграционим процесима Западног Балкана и изјашњавање Босне и Херцеговине и ентитета о интеграционим процесима аутор врши доказивање, да дезинтеграција Југославије утиче на геополитичке промјене у Европи и на Балкану и посебно на позицију Босне и Херцеговине. Мировна рјешења за Босну и Херцеговину дају одређене резултате, али највећи проблем представља кршење уставних рјешења од стране институција које су мимо Дејтонског мировног споразума формирале велике силе. Босна и Херцеговина не представља унитарну државу. Њу карактерише постојање политичко – територијалних

цјелина – ентитета које посједују висок степен државности. Босна и Херцеговина посједује сложену структуру свог политичког система са високим степеном државности Републике Српске и Федерације Босне и Херцеговине, са елементима конфедералног и федералног карактера њеног уређења, што није сметња интеграционим процесима Босне и Херцеговине. Интеграционе процесе Босне и Херцеговине прате бројни проблеми који се налазе унутар Босне и Херцеговине и дјеловања великих сила и наднационалних организација на међународном плану. Произлази да највећи проблем представља ОХР који заједно са институцијама БиХ врши пренос надлежности и наметање законских рјешења на штету Републике Српске, а што је у супротности са Дејтонским мировним споразумом.

Анализом нормативних и доктринарних докумената којима се регулишу односи и функционисање Босне и Херцеговине, аутор долази до закључка да Босна и Херцеговина по карактеристикама свог политичког система представља сложену државну заједницу са ограниченим суверенитетом и сложенем конфедерално – федералном државноправном структуром. Босна и Херцеговина се састоји из два ентитета Републике Српске и Федерације Босне и Херцеговине, који представљају независне политичко – територијалне цјелине државно – правног основа. Исто тако, интеграције на које се Босна и Херцеговина определијелила на основу налога високог представника о провођењу Одлуке Уставног суда вољом политичких актера у Босни и Херцеговини, неизоставно воде ка урушавању Дејтонског мировног споразума. То су планске активности које у сврху евроатлантских интеграција воде ка преносу надлежности са ентитета на ниво Босне и Херцеговине. Од 1995. године са нивоа Републике Српске на ниво Босне и Херцеговине пренесено је преко 85 надлежности, с тим да у том периоду ни једна надлежност није пренесена са нивоа Босне и Херцеговине на ниво Републике Српске. Ради се о интеграцијама Босне и Херцеговине ка евроатлантским организацијама, с тим да тим процесом интеграција долази до развлашћивања Републике Српске, што доводи у питање функционисање Босне и Херцеговине и њено политичко уређење. Аутор је у Закључним разматрањима извршио сумирање претходних истраживања у којима долази до нових сазнања, али и указао на актуелност проблема с којима се у истраживању бавио.

За теорију и праксу наука уопште, посебно геополитичких, политичких и економских, односе унутар и између држава Западног Балкана, монографија представља значајно дјело како за праксу унапређења односа у балканским и међународним оквирима, тако и проналажење рјешења за неједнакости које су узрок конфликта и сукоба на простору Западног Балкана, посебно у Босни и Херцеговини.

Монографија се препоручује за студенте политичких и других друштвених наука и научнике који се баве наведеним проблемима.

Проф. др Милован Милутиновић
Независни универзитет Бања Лука